

فصلنامه پژوهش‌های نوین روانشناختی

سال چهاردهم شماره ۵۴ تابستان ۱۳۹۸

نقش میانجی تکانش‌گری در رابطه صفات سه‌گانه تاریک شخصیت با آزارگری سایبری: مطالعه‌ای میان دانشجویان

زهرا آهنگر قربانی^۱

اکبر عطا دخت^۲

رقیه معزز^۳

زهرا سپهری نسب^۴

چکیده

هدف از پژوهش حاضر، بررسی نقش می‌انجی تکانش‌گری در ارتباط صفات سه‌گانه تاریک شخصیت با آزارگری سایبری در جهت تدوین یک مدل برای تبیین سلامت روانی بود. جامعه آماری، تمامی دانشجویان دانشگاه محقق اردبیلی در سال تحصیلی ۹۶-۹۷ بودند که ۲۱۸ نفر (۱۶۰ نفر دختر و ۵۸ نفر پسر) از آنها به‌عنوان نمونه در این مطالعه شرکت کردند و به پرسش‌نامه‌های صفات سه‌گانه تاریک شخصیت (جانسون و وبستر، ۲۰۱۰)، آزارگری سایبری (لام و لی، ۲۰۱۱) و تکانش‌گری (بارت، ۱۹۵۹) پاسخ دادند. برای تحلیل نتایج از روش مدل‌یابی معادلات ساختاری بهره گرفته شد. با توجه به مدل‌های برازش‌یافته تمامی مسیرهای مدل حاضر معنادار بود. همچنین، اثر غیرمستقیم صفات شخصیتی ماکیاولیسم ($\beta=0/01, P<0/001$)، خودشیفته ($\beta=0/06, P<0/001$) و سایکوپات ($\beta=0/04, P<0/005$) بر آزارگری سایبری به‌لحاظ آماری معنادار بود. بنابراین می‌توان به اهمیت تکانش‌گری در رابطه صفات سه‌گانه تاریک شخصیت بخصوص صفات خودشیفته و سایکوپاتی با آزارگری سایبری پی برد و در این راستا تدبیرهای لازم را اندیشید.

واژگان کلیدی: آزارگری سایبری؛ صفات تاریک شخصیت؛ تکانش‌گری

۱- دانشجوی دکتری روانشناسی، گروه روانشناسی، دانشکده روانشناسی و علوم تربیتی، دانشگاه محقق اردبیلی، اردبیل ایران
(نویسنده مسئول)
Email: zohre.ahangar90@yahoo.com

۲- استادیار روانشناسی، گروه روانشناسی، دانشکده روانشناسی و علوم تربیتی، دانشگاه محقق اردبیلی، اردبیل ایران

۳- پسادکترای روانشناسی، گروه روانشناسی، دانشکده روانشناسی و علوم تربیتی، دانشگاه محقق اردبیلی، اردبیل، ایران

۴- دانشجوی دکتری روانشناسی، گروه روانشناسی، دانشکده روانشناسی و علوم تربیتی، دانشگاه محقق اردبیلی، اردبیل، ایران

مقدمه

اختراع اینترنت و پیشرفت سریع شبکه‌های اجتماعی و برنامه‌های مرتبط با آن ارتباطات جهانی و انسان‌ها را عمیقاً تغییر داده است به طوری که ما نمی‌توانیم از نقش مثبتی که این فناوری‌ها و برنامه‌های آن در در روابط اجتماعی داشتند به سادگی گذر کنیم. شواهد حاکی از آن است که روابط اینترنتی، پیامدهای مثبتی در ارتباطات میان فردی و بهزیستی روان شناختی (آنتوسی، ساباتونی، سودینی^۱، ۲۰۱۵؛ گریو، ایندین، ویتوین، ترلان و مرینگتن^۲، ۲۰۱۳) دارد. رسانه‌های دیجیتال، در زندگی بسیاری از نوجوانان اهمیت اساسی دارند. در واقع، در طول دهه گذشته اینترنت در سبک و سیاقی پویا و گاه اغواکننده به‌طور همسانی وارد زندگی روزمره کودکان و بزرگسالان شده است (مکری-بوستری و کارگیانی^۳، ۲۰۱۳).

در همین راستا در سال‌های گذشته، طی پیشرفت ارتباطات دیجیتالی جدید، یک تحولی در آزارگری سنتی رخ داده است و نوعی آزارگری به نام آزارگری سایبری آغاز شده است و همزمان با پیشرفت وسایل ارتباطی گسترده‌تر شده است. تا جایی که آزارگری سایبری در سال‌های اخیر مشکل‌آفرین شده است و به‌دلیل مبارزه والدین، مدارس و جوامع با آن، کاربران آزارگر با استفاده از فن‌آوری‌های جدید (همچون، برنامه‌های جدید تلفن همراه، وبسایت شبکه‌های اجتماعی، و برنامه‌های پیام‌رسان) روش‌های خلاقانه‌ای را برای قربانی کردن سایرین به‌کار می‌گیرند (گودبوی و مارتین^۴، ۲۰۱۵). آزارگری سایبری تعاریف متعددی را به‌خود جای داده است که تقریباً همه آنها بیان‌گر یک نوع آزار و آسیب است که معمولاً جنبه اجتماعی و حیثیتی دارد و تکثیر و انتشار آن به‌واسطه یکی از فناوری‌های ارتباطی جدید و در فضای مجازی پیامدهای گسترده و گاهاً تمام‌ناشدنی با خود دارد. بیل بلسی^۵ (۲۰۰۷)، که اصطلاح آزارگری سایبری را خلق کرده است؛ آزارگری سایبری را بدین صورت تعریف کرده است: بهره‌گیری از تکنولوژی‌های ارتباطی و اطلاعاتی همچون ایمیل، تلفن همراه و پیام‌های متنی، پیام‌های فوری، وبسایت‌های شخصی توهین‌آمیز و وبسایت‌های نظرسنجی شخصی

1- Antoci et al
3- Makri- Botsari & Karagianni
5- Bill Belesy

2- Grieve, Indian, Witteveen, Tolan, & Marrington
4- Goodboy, & Martin

آنلاین برای حمایت از رفتار عمدی، تکراری و خصمانه توسط یک فرد یا گروه که هدف آن آسیب رساندن به دیگران است.

متأسفانه، در پی رواج گسترده استفاده از اینترنت، طی چند سال گذشته، آزارگری به واسطه ارتباطات دیجیتال رواج یافته است (مکری-بوستری و کارگیانی، ۲۰۱۳). پژوهشی نشان داد از هر سه دانشجو یک نفر با مشکل آزارگری سایبری سروکار داشته که از این آمار ۶/۴ درصد به‌عنوان آزارگر، ۱۴/۶ درصد به‌عنوان قربانی و ۱۳/۱ درصد به‌عنوان هم‌آزارگر و هم‌قربانی سایبری بودند (لی و شین، ۲۰۱۷). در یک کلام آزارگری سایبری می‌تواند شامل آزار اینترنتی، آزار آنلاین و پرخاشگری اینترنتی شود که همگی شیوه‌هایی از رفتارهای پرخاشگرانه در فضای مجازی هستند (اسنی‌من و لوح، ۲۰۱۵).

دلایل بسیاری برای گسترش آزارگری سایبری میان جوانان می‌تواند وجود داشته باشد یکی از آنها افزایش استفاده از گوشی‌های همراه می‌باشد، که می‌توان از دلایل اصلی آن در نظر گرفت (لی و شین، ۲۰۱۷). همچنین، تاکنون نقش عوامل متعددی چون نقش والدین، سطح خوش‌بینی در محیط کار، شخصیت و هیجان، اخلاق فردی و جمعی (مکری-بوستری و کارگیانی، ۲۰۱۳؛ اسنی‌من و لوح، ۲۰۱۵؛ کوکیونز و ولگاریدو، ۲۰۱۷؛ آلیسون و بوسی، ۲۰۱۷) در آزارگری سایبری بررسی شده است. در چند سال اخیر، رگه‌هایی از تحقیقات در جهت ارتباط آن با تکانش‌گری و صفات تاریک شخصیت پیش‌به‌سوی عمق گرفتن می‌رود (بورتاوارده، چریف، آنیتی، میهایلا، ۲۰۱۶؛ مارچ، گریو، مارینگتن، جناسن، ۲۰۱۷).

صفات تاریک شخصیت مجموعه‌ای از ویژگی‌های شخصیتی است که با تمایل به سواستفاده از سایرین، بی‌عاطفه بودن و سرسختی، ناخوشایندی، تقلب، خودخواهی، عدم صداقت و فقدان همدلی و تمرکز بر اهداف سازمانی مشخص می‌شود (جونز و پائول‌هاوس، ۲۰۱۱). در واقع صفات تاریک شخصیت سه صفت جداگانه ناخوشایند از نظر سایرین است که شامل ماکیاولیسم، سایکوپاتی و خودشیفته می‌گردد: ماکیاولیسم گرابی با علاقه شخصی

1- Lee, & Shin

3- Kokkinos, & Voulgaridou

5- Burtaverde, Chraif, Anitei, Mihail

7- Jones & Paulhus

2- Snyman & Loh

4- Allison, & Bussey

6- March, Grieve, Marrington, Jonason

و تمایل به فریب و سواستفاده از سایرین مشخص می‌شود (کریستی و گیز، ۱۹۷۰). سایکوپاتی، که اشاره به تمایل به فقدان همدلی و مشارکت در رفتار تکان‌دهنده و هیجان‌انگیز دارد، و خودشیفته که اشاره به تمایل به احساس برتری و احساس محق بودن دارد (پائول‌هاوس و ویلیام، ۲۰۰۲). همان‌طور که بیان شد، تحقیقات اخیر علاقمند به بررسی کم و کیف صفات تاریک شخصیت در افرادی بوده که آزارگری سایبری را مرتکب شده‌اند (بوگولیووا، پانیچوا، تیخونو، ایوانو، لدوویا، ۲۰۱۸؛ پابیان، بیکر و وندبوش، ۲۰۱۵؛ گودبوی و مارتین، ۲۰۱۵؛ ابل و برویر، ۲۰۱۴؛ گارسیا و سیکستروم، ۲۰۱۳). به نظر می‌آید که از میان سه صفت تاریک شخصیت، سایکوپاتی بیش‌بین مهمی برای رفتارهای آزارگری سایبری باشد (گودبوی و مارتین، ۲۰۱۵). نتایج پژوهشی نشان داد که تنها نیرومندی استفاده از فیس بوک و سایکوپاتی، پرخاشگری سایبری را پیش‌بینی می‌کند (پابیان و همکاران، ۲۰۱۵). برخی از پژوهش‌های جدید به‌طور جداگانه بر رابطه تکانش‌گری با صفات سه‌گانه تاریک شخصیت (جونز و پائول‌هاوس، ۲۰۱۸؛ فلکسون، ملدون، یانگ، لمان و همکاران، ۲۰۱۶؛ مالسزا و اوستازوسکی، ۲۰۱۶؛ وزیر و فاندرو، ۲۰۰۶) و آزارگری سایبری (گودبوی و مارتین، ۲۰۱۵) پرداختند.

تکانش‌گری متغیر دیگری است که به‌طور معقولی می‌تواند در ارتباط با صفات تاریک شخصیت و آزارگری سایبری مورد مطالعه قرار گیرد. رفتارهای تکانشی را می‌توان با ویژگی‌های شتاب‌زده، برنامه‌ریزی‌نشده، بدون فکر و مستعد اشتباه در نظر گرفت که فرد نه برای کسب لذت بلکه عموماً دوری از یک اضطراب به آن روی می‌آورد (اختیاری، رضوان فرد، مکر، ۱۳۸۷). در واقع تکانش‌گری مستعد برای انواع اختلالات روانی (مولر، بارات، دورتی، اسکمیتز و سوان، ۲۰۰۱) است، هرچقدر تکانش‌گری بالاتر باشد احتمال داشتن برخی اختلالات رفتاری مانند سومصرف مواد (دیویت، ۲۰۰۸)، پرخاش‌گری (دوران -

1- Christie & Geis

3- Bogolyubova; Panicheva; Tikhonov; Ivanov; Ledovaya

5- Goodboy & Martin

7- Garcia & sikstrom

9- Malesza & Ostaszewski

11- Mueller, Barratt, Dougherty, Schmitz & Swann

2- Paulhus & Williams

4- Pabian; Backer; Vandebosch

6- Abell & Brewer

8- Flexon & Meldrum, Young, Lehmann & et al

10- Vazire & Funder

12- DeWit

بوناولیلا، مورالس - ویوز، کاسی، ویجیل - کالت^۱، (۲۰۱۷)، رفتار جنسی توأم با خطر (لی، بروک، پال، بروک^۲، (۲۰۱۸) نیز به‌همان ترتیب افزایش می‌یابد. البته دیکمن^۳ (۱۹۹۰) با نگاهی متفاوت تکانش‌گری را به دو قسمت تکانش‌گری کارآمد و تکانش‌گری ناکارآمد تقسیم می‌کند.

برخی مطالعات (جونز، پائول هاوس، ۲۰۱۱) نشان داده است که سایکوپاتی بشدت با تکانش‌گری ناکارآمد و خودشیفتگی با تکانش‌گری کارآمد مرتبط بود. همچنین به‌نظر می‌آید که تکانش‌گری در خودشیفتگی با مشارکت اجتماعی پرمخاطره ارتباط دارد، در حالی که تکانش‌گری در سایکوپاتی ناشی از خودنظم‌دهی ضعیف می‌باشد اما ماکیاولیسم با هیچ‌یک از انواع تکانش‌گری مرتبط نبود. در این زمینه، پژوهشی (مالزا و اوستازوسکی، ۲۰۱۶) نشان داد که بین دو صفت خودشیفتگی و سایکوپاتی با خودسنجی تکانش‌گری ارتباط قوی وجود دارد، اگرچه که در تکلیف رفتاری تکانش‌گری این دو صفت با تکانش‌گری ارتباط ضعیفی دارند و جالب اینکه در پژوهش مذکور ماکیاولیسم با هیچ کدام از مقیاس‌های تکانش‌گری ارتباطی نداشت.

از مطالعات انجام شده، چنین برمی‌آید که نرخ شیوع ماکیاولیسم در نوجوانانی که مرتکب آزارگری از نوع غیرمستقیم می‌شوند، بیشتر است (پیترز و کیلسون^۴، ۲۰۱۱). در پی آن، محققان تلاش کردند تا رابطه میان صفات سه‌گانه تاریک شخصیت و آزار رساندن را پیش‌بینی و پیش‌گیری کنند (بوکلز و همکاران^۵، ۲۰۱۴). در یک فراتحلیل نرخ فراوانی کسانی که مرتکب آزارگری سایبری می‌گردند بین ۵ و ۳۲ درصد (به‌طور میانگین ۱۶٪) و نرخ فراوانی قربانیان آزارگری سایبری بین ۲ و ۵۶ درصد (به‌طور میانگین ۱۵٪) مشخص شد (مودکی، مینچین، هاربوق، گورا، و رونیون^۶، ۲۰۱۴).

متأسفانه جوانان و نوجوانانی که قربانی آزارگری سایبری می‌شوند گزارش سطوح بالایی از افسردگی و افکار خودکشی را می‌دهند. آنها همچنین افزایش اضطراب هیجانی، خصومت

1- Duran-Bonavila & Morales-Vives; Cosi; Vigil-Colet
3- Dickman
5- Buckels et al

2- Lee, Brook, Pahl, Brook
4- Peeters, Cillessen
6- Modecki, Minchin, Harbaugh, Guerra, & Runions

برون‌سازی‌شده و بزهکاری، افسردگی، سومصرف دارو و الکل و افکار و تلاش‌های خودکشی را در مقایسه با سایرین تجربه می‌کنند (یابرا، میشل، ولاک، فینکلهر^۱، ۲۰۰۶، گماز-گادیکس، گینی و کالویت^۲، ۲۰۱۵؛ وینوگینی و سانتیلو^۳، ۲۰۱۱؛ گینی و اسپلج^۴، ۲۰۱۴). اگرچه این پیامدهای منفی را در قربانیان آزارگری از نوع سنتی نیز می‌توان یافت اما برخلاف آزارگری سنتی، شواهدی موجود است که عاملان آزارگری سایبری خود نیز علایمی از افسردگی و افکار خودکشی را نیز نشان می‌دهند (بونونو و هیمل^۵، ۲۰۱۳، ون گیل، ودر و تیلون^۶، ۲۰۱۴). مطالعات پیشین دلالت بر آن دارد که چیزی حدود ۵۰ تا ۹۰ درصد از افراد در مواجهه با آزارگری سایبری به صورت منفعل رفتار می‌کنند (لنهارت و همکاران^۷، ۲۰۱۱؛ ون کلیمپت، وندمپوچ و پابیان^۸، ۲۰۱۴). با توجه به عواقب گسترده‌ای که آزارگری سایبری می‌تواند به جای بگذارد شناخت هر چه بیشتر مؤلفه‌های آن کمکی اساسی به بهبود این موضوع می‌کند. بنابراین پی بردن به عناصر پنهان مرتبط با آزارگری سایبری ضروری به‌نظر می‌رسد، لذا با توجه به اینکه پژوهشی تا به حال به بررسی نقش تکانش‌گری در رابطه آزارگری سایبری با صفات تکانش‌گری نپرداخته است، پژوهش حاضر در صدد بررسی نقش انواع تکانش‌گری در رابطه میان صفات سه‌گانه تاریک شخصیت با آزارگری سایبری بود.

1- Ybarra, Mitchell, Wolak & Finkelhor
 3- Vieno, Gini & Santinello
 5- Gini & Espelage
 7- Lenhart & et al.

2- Gamez- Guadix, Gini
 4- Bonanno & Hymel
 6- Van Geel, Vedder & Tanilon
 8- Cleemput, Vandebosch & Pabian

روش

جامعه آماری شامل کلیه دانشجویان مشغول به تحصیل در دانشگاه محقق اردبیلی در سال تحصیلی ۹۷-۱۳۹۶ بودند. در مطالعه حاضر ۲۴۰ نفر از دانشجویان به‌عنوان نمونه‌ای از جامعه دانشجویان دانشگاه محقق اردبیلی در سال تحصیلی ۹۷-۱۳۹۶ شرکت کردند. مرحله اول روش نمونه‌گیری به‌صورت تصادفی انجام شد، بدین صورت که در هر دو خوابگاه دختران و پسران، از بین بلوک‌های دانشجویی یک بلوک به‌صورت تصادفی انتخاب شد. سپس با مراجعه به بلوک دانشجویی موردنظر به آن دسته که مایل به شرکت در این پژوهش بودند، پرسشنامه‌های مورد نظر داده شد.

به این ترتیب، نمونه پژوهش حاضر به پرسشنامه‌های صفات تاریک شخصیت (جانسون و وبستر، ۲۰۱۰) و آزارگری سایبری (لام^۱ و لی، ۲۰۱۳) و تکانش‌گری (بارت، ۱۹۵۹) پاسخ‌دادند. از این تعداد، ۲۱۷ پرسشنامه به‌طور کامل پاسخ داده شده بود و قابل بررسی بودند. نهایتاً با استفاده از روش تحلیل مسیر نتایج تحلیل شد.

ابزار

صفات تاریک شخصیت: این مقیاس توسط جانسون و وبستر^۲ (۲۰۱۰) ساخته شده و شامل ۱۲ گویه است که سه صفت تاریک ماکیاوول‌گرایی، سایکوپاتی و خودشیفتگی را می‌سنجد. آزمودنی‌ها به گویه‌های این آزمون در مقیاس لیکرت ۹ نقطه‌ای از ۱ (کاملاً مخالفم) تا ۹ (کاملاً موافقم) پاسخ می‌دهند که نمره بالا نشان‌دهنده بیشتر بودن آن صفت در فرد است. هر یک از خرده‌آزمون‌های این ابزار هم‌بستگی خوبی با پرسشنامه‌های شخصیت خودشیفته (راسکین و تری^۳، ۱۹۸۸)، ماکیاوول‌گرایی (کریستی و گیس^۴، ۱۹۷۰) و مقیاس سایکوپاتی (پائول‌هاوس، همفیل و هاری^۵، ۲۰۱۰) دارد و ضریب پایایی بازآزمایی آن ۰/۸۹ برای کل مقیاس، ۰/۸۶ برای ماکیاوول‌گرایی، ۰/۷۶ برای سایکوپاتی و ۰/۸۷ برای خودشیفتگی گزارش شده است (جانسون و وبستر، ۲۰۱۰).

1- Lam & Li
3- Raskin & Terry
5- Paulhus, Hemphill & Hare

2- Jonason, & Webster
4- Paulhus, Hemphill & Hare

سوالات ۱ تا ۴ این مقیاس، شخصیت ماکیاولگر، سوالات ۵ تا ۸ شخصیت خودشیفته و سوالات ۹ تا ۱۲، شخصیت سایکوپاتی را اندازه می‌گیرند. این مقیاس در ایران در مطالعه‌ای توسط بشرپور و شفیعی (۱۳۹۴) اعتباریابی شده است. تحلیل عاملی اکتشافی سوالات این مقیاس سه عامل را آشکار کرد که در مجموع ۵۴/۶۱ درصد واریانس کل سوالات را تبیین کرد. در این مطالعه، ضرایب آلفای کرونباخ خرده‌مقیاس‌های ماکیاولگرایی ۰/۷۵، خودشیفتگی، ۰/۶۸ و سایکوپاتی ۰/۶۹ به‌دست آمد (بشرپور و شفیعی، ۱۳۹۴).

مقیاس تکانش‌گری: این مقیاس توسط بارات^۱ (۱۹۵۹) ساخته شد. بارات در نسخه یازدهم پرسشنامه تکانشگری را بر پایه سه محور ذیل توضیح می‌دهد ۱- خودحرکتی به مفهوم عمل کردن بدون فکر، ۲- برنامه‌ریزی با دقت و یا توجه به جزئیات، ۳- ثبات سازگاری به معنی توانایی آینده‌نگری فرد. این مقیاس سه عامل تکانشگری شناختی، تکانشگری حرکتی و بی‌برنامه‌گی را ارزیابی می‌کند. این مقیاس ۳۳ سؤال دارد، گزینه‌ها با مقیاس چهار درجه‌ای لیکرت نمره‌گذاری می‌شوند (به‌ندرت/هرگز (امتیاز ۱) و تقریباً/همیشه (امتیاز ۴). این مقیاس ده سوال منفی دارد که به‌صورت معکوس نمره‌گذاری می‌شوند. پایایی مقیاس با استفاده از آلفای کرونباخ برای کل آزمون ۰/۸۳ و برای زیرمقیاس‌های حرکتی، توجهی و بی‌برنامه‌گی به ترتیب ۰/۷۴، ۰/۷۳، ۰/۷۳ است. در ایران اختیاری و همکاران (۱۳۸۷) ضریب آلفای ۰/۷۸ را برای تکانشگری توجهی، ۰/۶۳ را برای تکانشگری حرکتی و ۰/۴۷ را برای تکانشگری بی‌برنامه‌گی و ۰/۸۳ را برای کل آزمون گزارش کردند. نتایج نشان داده است که این مقیاس با پرسشنامه‌های خودسنجی تکانشگری مانند مقیاس هیجان‌طلبی زاگرم، مقیاس تکانشگری آیزنک و مقیاس بازداری و فعال‌سازی رفتاری، همبستگی خوبی دارد (استانفورد و همکاران، ۲۰۰۹).

مقیاس قربانی سایبری و آزارگری سایبری: مقیاس حاضر شامل ۱۱ گویه است که توسط لام و لی^۲ (۲۰۱۱) تهیه شده است. مقیاس حاضر یک ابزار کوتاه است که به‌خوبی توسعه یافته و اعتباریابی شده و به‌طور اختصاصی برای ارزیابی رفتار آزارگری و قربانی شدن در میان نوجوانان طراحی گردیده است. آیتم مقیاس‌های قربانی اینترنتی و آزارگری اینترنتی

1- Barrat

2- Lam & Li

براساس آیت‌های به دست آمده از مقیاس پرخاشگری و قربانی کردن ساخته شد. سپس این آیت‌ها برای شکل‌گیری مجموعه نخست آیت‌ها با یکدیگر ادغام شدند. پس از آن آیت‌های این مجموعه بطور مجدد توسط تهیه‌کنندگان این مقیاس جهت سنجش مناسبت با وضعیت چین در مقیاس‌های اولیه گنجانده و غربال شدند. در نتیجه ۱۱ آیت، ۵ آیت برای مقیاس قربانی اینترنتی و ۶ آیت برای مقیاس آزارگری سایبری، برای تحلیل‌های روانسنجی قرار داده شد. یک مدل تک‌عاملی برای قربانیان اینترنتی و یک مدل دو عاملی برای آزارگری سایبری از تحلیل عاملی اکتشافی، با بارهای عاملی بزرگ منتج و به ترتیب ۴۷ و ۵۶ درصد واریانس تبیین شد. همچنین مقادیر آلفای کرونباخ شواهدی برای اعتبار درونی نسبتاً زیاد با مقادیری در محدوده ۰/۵۵ - ۰/۹۶ فراهم ساخت. اعتبار همگرا نشان داد مقیاس‌های قربانی سایبری، ابزارهای معتبری برای اندازه‌گیری رفتار آزارگری سایبری و قربانی سایبری است (لام و لی، ۲۰۱۳).

نتایج

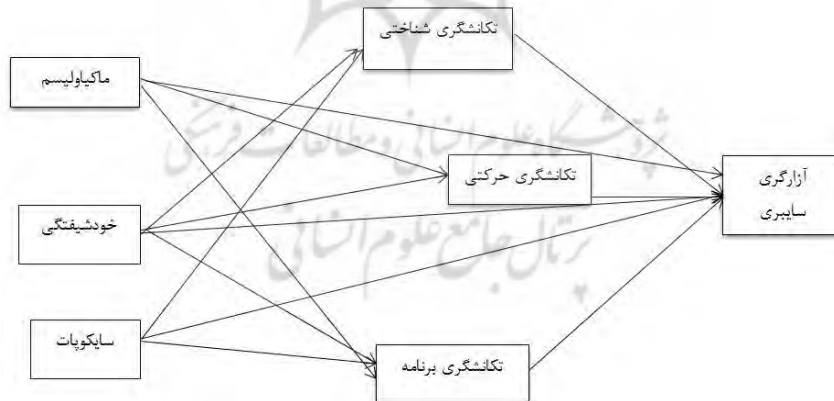
در مجموع ۲۱۸ دانشجو به پرسشنامه‌های مطالعه حاضر پاسخ کامل و قابل بررسی دادند. ۱۶۰ نفر از دانشجویان شرکت‌کننده در پژوهش دختر (۷۳/۳۹ درصد) و ۵۸ نفر (۲۶/۶۰ درصد) پسر بودند. دامنه سن دانشجویان بین ۱۸ تا ۲۸ سال بود که به‌طور میانگین (۳۴/۳۳) سال محاسبه شد. در جدول (۱) به میانگین، انحراف استاندارد و ضرایب همبستگی اشاره شد.

به‌منظور بررسی نقش واسطه‌ای تکانشگری در رابطه صفات شخصیتی با آزارگری سایبری از روش تحلیل مسیر استفاده شد. در مدل مفهومی فرض می‌شود که صفات شخصیتی شامل ماکیاویلیسم، خودشیفتگی و سایکوپات از انواع تکانشگری شامل تکانشگری شناختی، تکانشگری حرکتی و تکانشگری عدم برنامه‌ریزی با آزارگری سایبری رابطه دارند. شکل (۱) مسیرهای مربوط به مدل فرضی نقش واسطه‌ای تکانشگری را در رابطه بین صفات شخصیتی با آزارگری سایبری، نشان می‌دهد. در این مدل اولیه، به‌دلیل اینکه برخی ضرایب مسیر معنادار نشدند، این مسیرها به‌منظور برازش بهتر مدل با داده‌ها حذف شدند. شکل (۲) مسیرها و ضرایب استاندارد شده مسیرها برای مدل فرضی نقش واسطه‌ای تکانشگری را

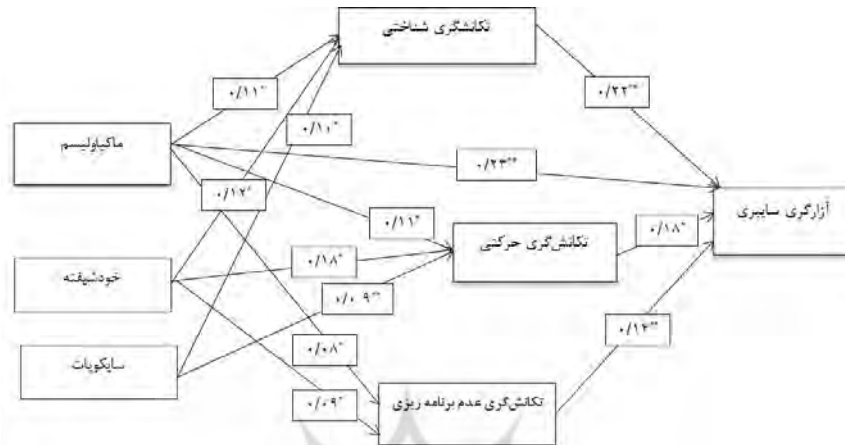
در رابطه بین صفات شخصیتی با آزارگری سایبری نشان می‌دهد. بر اساس نتایج تحلیل مسیر، ضرایب همه مسیرهای این مدل معنادار شد.

جدول (۱) میانگین، انحراف استاندارد و ضرایب همبستگی صفات شخصیت و تکانشگری، آزارگری سایبری

متغیر	M	SD	۱	۲	۳	۴	۵	۶	۷	۸	۹	۱۰
۱- ماکیاولیسم	۹/۰۶	۵/۹۰	۱									
۲- خودشیفتگی	۱۲/۵۳	۶/۱۸	۰/۴۰**	۱								
۳- سایکوپات	۱۵/۹۵	۷/۶۷	۰/۳۵**	۰/۲۱*	۱							
۴- نمره صفات سه‌گانه شخصیت	۳۸/۰۹	۱۴/۲۷	۰/۸۷**	۰/۶۷**	۰/۷۵**	۱						
۵- تکانش‌گری شناختی	۱۷/۹۶	۳/۷۶	۰/۰۳	۰/۱۴*	۰/۱۱*	۰/۱۳*	۱					
۶- تکانش‌گری حرکتی	۲۱/۳۶	۴/۹۰	۰/۱۵**	۰/۲۱**	۰/۱۹**	۰/۲۶**	۰/۲۵**	۱				
۷- تکانش‌گری عدم برنامه‌ریزی	۲۶/۲۰	۳/۲۲	۰/۱۳*	۰/۱۳*	۰/۰۵	۰/۱۰	۰/۱۱*	۰/۲۷**	۱			
۸- تکانش‌گری کل	۶۵/۱۹	۸/۴۲	۰/۱۳**	۰/۳۳**	۰/۱۴**	۰/۲۳**	۰/۶۱**	۰/۷۶**	۰/۶۰**	۱		
۹- قربانی سایبری	۵/۰۱	۳/۱۱	۰/۲۰**	۰/۱۳*	۰/۱۲*	۰/۱۰	۰/۳۲**	۰/۲۷**	۰/۲۸**	۰/۳۵**	۱	
۱۰- آزارگری سایبری	۵/۵۰	۲/۷۵	۰/۱۸**	۰/۰۷	۰/۰۷	۰/۱۵**	۰/۲۹**	۰/۲۱**	۰/۲۳**	۰/۸۲**	۰/۱۳*	۱

شکل (۱) مسیرهای مستقیم برای مدل فرضی نقش واسطه‌ای تکانشگری در رابطه بین صفات شخصیتی با آزارگری سایبری و قربانی سایب

شکل (۲) ضرایب استاندارد مسیرهای مستقیم برای مدل فرضی نقش واسطه‌ای تکانش‌گری در رابطه بین صفات شخصیتی با آزارگری سایبری

جدول (۲) ضرایب استاندارد و غیراستاندارد مسیرهای مستقیم و غیرمستقیم مدل فرضی نقش واسطه‌ای تکانش‌گری در رابطه بین صفات شخصیتی با آزارگری سایبری

P	β	B	مسیرها
۰/۰۵	۰/۱۱*	۰/۰۷*	اثر مستقیم ماکیاولیسم بر تکانش‌گری حرکتی
۰/۰۵	۰/۰۸*	۰/۰۴*	اثر مستقیم ماکیاولیسم بر تکانش‌گری عدم برنامه‌ریزی
۰/۰۱	۰/۲۳**	۰/۲۸**	اثر مستقیم ماکیاولیسم بر آزارگری سایبری
۰/۰۲	۰/۱۳*	۰/۰۸*	اثر مستقیم خودشیفتگی بر تکانش‌گری شناختی
۰/۰۰۱	۰/۱۸**	۰/۱۵**	اثر مستقیم خودشیفتگی بر تکانش‌گری حرکتی
۰/۰۴	۰/۰۹*	۰/۰۶*	اثر مستقیم خودشیفتگی بر تکانش‌گری عدم برنامه‌ریزی
۰/۰۵	۰/۰۹*	۰/۰۴*	اثر مستقیم سایکوپات بر تکانش‌گری شناختی
۰/۰۰۳	۰/۱۶**	۰/۱۰**	اثر مستقیم سایکوپات بر تکانش‌گری حرکتی
۰/۰۰۳	۰/۲۳**	۰/۲۶**	اثر مستقیم تکانش‌گری شناختی بر آزارگری سایبری
۰/۰۰۳	۰/۱۸**	۰/۲۶**	اثر مستقیم تکانش‌گری حرکتی بر آزارگری سایبری
۰/۰۱	۰/۱۳**	۰/۲۵**	اثر مستقیم تکانش‌گری عدم برنامه‌ریزی بر آزارگری سایبری
۰/۰۵	۰/۰۱*	۰/۰۱*	اثر غیرمستقیم ماکیاولیسم بر آزارگری سایبری
۰/۰۱	۰/۰۶**	۰/۰۵**	اثر غیرمستقیم خودشیفتگی بر آزارگری سایبری
۰/۰۵	۰/۰۴*	۰/۰۳*	اثر غیرمستقیم سایکوپات بر آزارگری سایبری

همانطور که می‌توان مشاهده کرد، اثر غیرمستقیم صفات شخصیتی ماکیاولیسم (۰/۰۱)، خودشیفته (۰/۰۶) و سایکوپات (۰/۰۴) بر آزارگری سایبری به لحاظ آماری در سطح خطای کمتر از ۰/۰۵ معنی‌دار بود.

جدول (۳) شاخص‌های برازش مدل فرضی نقش واسطه‌ای تکانشگری در رابطه بین صفات شخصیتی با آزارگری سایبری

CFI	AGFI	GFI	RMSEA	X ² /df	p	df	X ²
۰/۹۲	۰/۹۳	۰/۸۸	۰/۰۰۸	۵/۰۱	P>۰/۰۱	۵	۳۶/۳۸

جدول (۳) شاخص‌های برازش مدل فرضی را نشان می‌دهد. چنانچه مشاهده می‌شود، شاخص‌های مدل حاکی از برازش کامل مدل است. مقدار خی دو معنادار نیست، همچنین مقدار GFI و AGFI مدل و شاخص مقایسه‌ای برازش مدل مطلوبند. CFI نشان‌دهنده برازش مدل نسبت به مدل استقلال است و شاخص اقتصاد مدل X²/df و RMSEA حاکی از اقتصادی بودن آن است.

بحث

در پژوهش حاضر به بررسی نقش آزارگری سایبری و فرایند سازشی تکانشگری با صفات سه‌گانه تاریک شخصیت با هدف تدوین یک مدل پرداخته شد. بنابر نتایج قرار گرفته در بخش قبل، ضمن معنادار شدن اثر مستقیم مؤلفه‌های پژوهش به یکدیگر، اثر غیرمستقیم صفات شخصیتی ماکیاولیسم، خودشیفته و سایکوپات بر آزارگری سایبری به لحاظ آماری معنی‌دار شد. آزارگری سایبری می‌تواند تمام زندگی فرد قربانی را مورد هدف قرار دهد، همچنین آزارگری سایبری خطرات دیگری نیز مانند آسیب عزت‌نفس، پیشرفت تحصیلی و بهزیستی هیجانی برای فرد می‌تواند داشته باشد (کوی، ۲۰۱۳). با توجه به پژوهش‌های گذشته هدف از مطالعه حاضر بررسی اثر انواع تکانشگری بر رابطه صفات تاریک شخصیت با آزارگری سایبری قرار گرفت.

در تبیین نتایج باید گفت همانطور که فرض شد هر سه صفت تاریک شخصیت با

میانجی‌گری تکانش‌گری بر آزارگری سایبری تأثیر مثبتی می‌گذارد. در این راستا پژوهشی نشان داد صفات تاریک شخصیت و تکانش‌گری در رفتار پرخاشگری دخیل هستند (بال، تولی، اگان، ۲۰۱۸). نتیجه حاضر با پژوهش جونز و پاولاس (۲۰۱۱) که به ارتباط مثبت تکانش‌گری با صفات سه‌گانه تاریک شخصیت اشاره داشته است، نیز همسو است. البته در پژوهش مذکور به‌طور جالب توجهی بین ماکیاولیسم و تکانش‌گری هیچ ارتباط خاصی یافت نشده است. همین‌طور همچنان که نتایج مطالعه ما نشان می‌دهد از میان سه صفت تاریک شخصیت صفت خودشیفته بیشترین ارتباط و ماکیاولیسم کمترین ارتباط را بر آزارگری سایبری داشته است. در واقع نتایج قبل نیز نشان می‌دهد دو ویژگی خودشیفته (وزیری و فاندرا، ۲۰۰۶) و سایکوپاتی (جونز و پاولاس، ۲۰۱۱) با تکانش‌گری در ارتباطند. ملسزا و اوستاوسکی^۲ (۲۰۱۵) که در پژوهشی به بررسی رابطه میان تکانش‌گری در دو سطح اندازه‌گیری خودسنجی و تکلیف رفتاری با صفات تاریک شخصیت پرداختند، دریافتند که دو صفت خودشیفته و سایکوپاتی در خودسنجی تکانش‌گری و نه تکلیف رفتاری با تکانش‌گری رابطه‌ای قوی داشتند و ماکیاولیسم هیچ‌گونه ارتباط معناداری با تکانش‌گری نداشت.

اگرچه در پژوهش‌های قبل ارتباطی بین ماکیاولیسم و تکانش‌گری دیده نشد، اما در این ارتباط با نگاهی به نتایج حاضر متوجه می‌شویم که ماکیاولیسم کمترین مقدار ارتباط را به واسطه تکانش‌گری با آزارگری سایبری داشته است. برای تبیین این موضوع بهتر است یکبار دیگر ویژگی‌های شخصیتی ماکیاولیسم را به یاد آوریم، ماکیاول‌گرایی با راهبرد اجتماعی فریبکاری و خدمت به‌خود و این دیدگاه که هدف وسیله را توجیه می‌کند، مشخص می‌شود (گانسوراسدوتیر، مک کابی و اسمیت^۳، ۲۰۰۲). افراد ماکیاولیسم، اغلب به سایرین مظنونند، رویکرد حساب‌شده و بی‌عاطفه‌ای نسبت به زندگی خود دارند (کریستی و گیز، ۱۹۷۰). به‌علاوه، افراد با نمره ماکیاولیستی بالا این توانایی را دارند که از اهداف کوتاه مدت خود برای رسیدن به اهداف بلند مدت اجتناب کنند (جونز و پاولهاوس، ۲۰۰۹) و البته در قیاس با افرادی که صفات قوی سایکوپاتی و خودشیفته دارند، زمانی که برانگیخته می‌شوند به احتمال کمتری تهاجمی می‌شوند (جونز و پاولهاوس، ۲۰۱۰). به‌طور کل، افراد دارای

1- Ball, Tully & Egan
3- Gunthorsdottir et al

2- Malesza & Ostaszewski

نمرات بالا در ماکیاول‌گرایی خیلی بیشتر از افراد دارای نمرات پایین از راهبردهای منطقی برای حداکثر رساندن نفع شخصی خود استفاده می‌کنند (ریکمن، تورنتون و بولتر، ۱۹۹۴) و به‌طور معناداری نسبت به صفات خودشیفته و سایکوپاتی فقط ماکیاولی هوش سیال را پیش‌بینی می‌کند (کوالسکی و همکاران، ۲۰۱۸)، و البته همان‌طور که می‌دانیم معمولاً بین هوش و تکانش‌گری رابطه معکوس وجود دارد (ویجیل کولت و مورال ویوس، ۲۰۰۵). لذا منطقی به‌نظر می‌رسد که ماکیاولیسم با بکار بردن مهارت‌های هوشی خود کمتر از دو صفت دیگر تحت‌الشعاع تکانش‌گری قرار بگیرند.

همچنین خودشیفتگی بالاترین ارتباط را با آزارگری سایبری داشته است، این نتایج همگام با نتایج گذشته بود که به ارتباط خشونت با خودشیفتگی اشاره داشتند (ردی، فاستر و زیگنر، ۲۰۱۰؛ مپلز و همکاران، ۲۰۱۰؛ اوکادا، ۲۰۱۰؛ بلینکورن، لیونز، آلموند، ۲۰۱۶). اوکادا در پژوهشی نشان داد که علاوه‌بر خودشیفته نوع بزرگ‌منشانه، خودشیفته نوع آسیب‌پذیر نیز از خود بخصوص در قبال طرد اجتماعی خشم نشان می‌دهند اما خشم‌شان از نوع فیزیکی یا کلامی نیست. بلینکورن و همکارانش (۲۰۱۶) نیز نشان دادند که خشم در زنان با هر دو نوع خودشیفتگی سازش‌پذیر و ناسازش‌پذیر دیده می‌شود اما در مردان خشم مرتبط با خودشیفتگی سازگارانه بود. بنابراین با توجه به تحقیقات خودشیفتگی ارتباط دیرینه‌ای با پرخاش‌گری دارد حتی نوع خودشیفتگی بزرگ‌منشانه اساساً با تمایل به ارباب منشی، پرخاش‌گر و بی‌رحمانه بودن توصیف می‌شود (وینک، ۱۹۹۱). می‌توان گفت افراد خودشیفته با اهمیت دادن به‌خود و صرفاً توجه به نیازهای خود عامل خطرناک‌تری برای آزارگری‌های سایبری هستند و این موضوع را پژوهش‌های مذکور با یافتن ارتباط قوی بین خشم و خودشیفتگی نشان می‌دهند.

همچنین، خودشیفتگی با هر چهار نوع تکانش‌گری نیز ارتباط مثبت و معناداری داشتند که این نتیجه همسو با پژوهش‌های قبل بود (کریسل و همکاران، ۲۰۱۳؛ جونز و پاول هاوس،

1- Ryckman et al
3- Vigil-Colet & Morales-Vives
5- Okada
7- Wink

2- Kowalski et al
4- Reidy, Foster & Zeichner
6- Blinkhorn, Lyons & Almond
8- Crysel et al

۲۰۱۱؛ مالسزا و اوستازوسکی، ۲۰۱۶؛ مالسزا و کاکزمارک، ۲۰۱۸). به‌طور مثال، مالسزا و کاکزمارک (۲۰۱۸) تشخیص دادند که هر دو نوع خودشیفتگی بزرگ‌منشانه و خودشیفتگی آسیب‌پذیر ارتباط مثبت معناداری با خودسنجی تکانش‌گری داشت. و این‌که به‌طور خاص خودشیفتگی بزرگ‌منشانه ارتباط معناداری با تکالیف رفتاری تکانش‌گری داشته است.

طبق نتایج پژوهش ما، سایکوپات بعد از صفت خودشیفته بالاترین ارتباط را با آزارگری سایبری با در نظر گرفتن تکانش‌گری داشت. اگرچه که به‌طور یکسان پژوهشی با این هدف به انجام نرسیده است اما جونز و پاول هاوس (۲۰۱۰) نیز پرخاشگری را در دو ویژگی خودشیفته و سایکوپات نشان دادند با این تفاوت که خودشیفته‌ها پرخاشگری را در پاسخ به تهدید نسبت به‌خود و سایکوپات‌ها پرخاشگری را در پاسخ به تحریک فیزیکی نشان می‌دادند.

در کل با در نظر گرفتن پژوهش‌های گذشته باید گفت در سطح بالینی، تکانش‌گری احتمال رفتار مجرمانه را افزایش می‌دهد (هار، ۱۹۹۱) از آنجا که تکانش‌گری، طیف گسترده‌ای از رفتارهایی است که روی آن کمتر تفکر شده، و به صورت رشد نیافته برای دستیابی به یک پاداش و لذت بروز می‌کنند (اختیاری و همکاران، ۱۳۸۷) می‌توان بر نقش واسطه‌ای آن در بروز رفتارهای خشونت‌آمیز مهر تایید زد و به مدل روان‌شناختی حاضر به عنوان یک شناخت تازه در مقابل چالش اجتماعی پیش‌رو در فضای مجازی نگاه کرد و از طریق آن برای این مشکل چاره‌اندیشی نمود. به بیانی دیگر، نتایج مدل حاضر نشان می‌دهد که انواع تکانش‌گری به‌عنوان واسطه رابطه آزارگری سایبری و صفات تاریک شخصیت عمل می‌کنند. اگر نتایج مطالعات گذشته را نیز با نتیجه حاضر تلفیق کنیم، صفات تکانش‌گری بیشتر واسطه دو صفت سایکوپاتی و خودشیفتگی با آزارگری سایبری است، یعنی نقش آنچنانی در صفت ماکیاولیسم ندارد.

از محدودیت پژوهش حاضر می‌توان به عدم شرکت همگن دانشجویان دختر و پسر در گروه نمونه اشاره کرد. در نمونه حاضر اکثریت غالب دانشجویان دختر بودند و این موضوع می‌تواند در نتایج کار تأثیر داشته باشد، از سویی دیگر روش نمونه‌گیری دیگری مانند گلوله

برفی برای دسترسی به افرادی که الزاما تجربه آزارگری سایبری داشتند، می‌توانست نتایج کار را به جهت بهتری سوق دهد. لذا پیشنهاد می‌گردد در پژوهش‌های آینده به تشابه میزان دختران و پسران در نمونه توجه شود و از روش‌های نمونه‌گیری که به ما نوید این را می‌دهد که نمونه به نمونه آرمانی پژوهش نزدیک هست، بهره گرفته شود. همچنین، بهتر بود برای تبیین محکم‌تر نتایج یک مدل، از تعداد شرکت‌کنندگان بیشتری استفاده می‌شد که توصیه می‌شود این موضوع در پژوهش‌های بعدی رعایت گردد. در نهایت آزارگری سایبری پیامدهای طولانی‌مدتی خواهد داشت و به‌عنوان مسئله مهمی برای جوانان در سراسر دنیا درآمده است، موضوعی که پیامد آن می‌تواند به‌نحو غیرمنصفانه‌ای گسترده شود و با وسایل ارتباطی جدید قابلیت آن را دارد که به سرعت در تمام دنیا بپیچد و راه را بر قربانیان سایبری ببندد. به‌عنوان پیشنهاد کاربردی، توصیه می‌شود که تکانش‌گری را به عنوان یک متغیر واسطه‌ای از سنین ابتدایی در کودکان شناسایی کنیم و اقدامات پیشگیرانه لازم را در جهت هدایت صحیح آن انجام دادیم. بنابراین می‌توان با در نظر گرفتن سازه‌های کلیدی پژوهش حاضر به شناخت هر چه بهتر آزارگران سایبری دست یافت که این خود گامی در جهت احساس آرامش و امنیت هر چه بهتر جامعه خواهد بود. در پایان از تمامی دانشجویانی که صمیمانه با اعطای وقت ارزشمند خود به سوالات پژوهش حاضر پاسخ دادند، نهایت تشکر و قدردانی می‌شود.

تاریخ دریافت نسخه اولیه مقاله: ۱۳۹۷/۱۱/۲۰

تاریخ دریافت نسخه نهایی مقاله: ۱۳۹۸/۰۲/۱۲

تاریخ پذیرش مقاله: ۱۳۹۸/۰۴/۲۰

منابع

- اختیاری، ح؛ رضوان‌فرد، م؛ مکرری، آ. (۱۳۸۷). تکانش‌گری و ابزارهای گوناگون ارزیابی آن: بازبینی دیدگاه‌ها و بررسی‌های انجام شده. *مجله روانپزشکی و روانشناسی بالینی ایران*، ۱۴(۳): ۲۴۷-۲۵۷.
- بشریپور، س. (۱۳۹۵). *صفات شخصیت: نظریه و آزمون*. تهران: نشر ساوالان.
- بشریپور، س؛ شفیعی، م. (۱۳۹۴). ویژگی‌های روان‌سنجی نسخه فارسی فرم کوتاه مقیاس سه صفت تاریک شخصیت در دانشجویان. *فصلنامه پژوهش در سلامت روان‌شناختی*، ۹(۱): ۱-۱۳.
- Allison, K.R., Bussey, K. (2017). Individual and collective moral influences on intervention in cyberbullying. *Computers in Human Behavior*, 74: 7-15.
- Abell, L., & Brewer, G. (2014). Machivellianism, self-monitoring, self-promotion and relational aggression on Facebook. *Computers in Human Behavior*, 36, 258-262
- Antoci, A., Sabatini, F., & Sodini, M. (2015). Online and offline social participation and social poverty traps: Can social networks save human relations? *Journal of Mathematical Sociology*, 39, 229-256
- Ball, L., Tully, R., Egan, V. (2018). The influence of impulsivity and the Dark Triad on self-reported aggressive driving behaviours. *Accident Analysis and Prevention*, 120, 130- 138.
- Barratt, E.S. (1959). Anxiety and impulsiveness related to psychomotor efficiency. *Perceptual and Motor Skills*, 9, 191-198
- Belsey, B., (2007). *Cyberbullying: An emerging threat to the "always on" generation* (retrieved, January, 6, 2012, from http://www.cyberbullying.ca/pdf/Cyberbullying_Article_by_Bill_Belsey.pdf).
- Blinkhorn, V., Lyons, M; Almond, L. (2016). Drop the bad attitude! Narcissism predicts acceptance of violent behavior. *Personality and Individual Differences*, 98, 157-161.
- Bogolyubova, O; Panicheva, P, Tikhonov, R; Ivanov, V; Ledovaya, Y. (2018). Dark personalities on facebook: Harmful online behaviors and language. *Computers in Human Behavior*, 78, 151- 159.
- Bonanno, R.A., and Hymel, S. (2013) Cyber Bullying and Internalizing Difficulties: Above and beyond the Impact of Traditional Forms of Bullying. *Journal of Youth and Adolescence*, 42, 685-697.

- Burtaverde, V., Chraif, M., Anitei, M., Mihail'a, T. (2016). The incremental validity of the dark triad in predicting driving aggression. *Accident Analysis and Prevention*, 96, 1- 11.
- Corcoran, L., Mc Gukin, C., Prentice, G. (2015). Cyberbullying or Cyber Aggression?. A Review of Existing Definitions of Cyber-Based Peer-to-Peer Aggression. *Societies*, 5, 245- 255.
- Cowie, H. (2013). Cyberbullying and its impact on young people's emotional health and well-being. *The Psychiatrist*, 37, 167- 170.
- Christie, R., & Geis, F.L. (1970). *Studies in Machiavellianism*. New York: Academic Press
- DeWit, H. (2008). Impulsivity as a determinant and consequence of drug use: A review of underlying processes. *Addiction Biology*, 14, 22–31.
- Dickman, S. (1990). Functional and dysfunctional impulsivity: Personality and cognitive correlates. *Journal of Personality and Social Psychology*, 58, 95–102.
- Duran-Bonavila, S; Morales-Vives, F; Cosi, S; Vigil-Colet, A. (2017). How impulsivity and intelligence are related to different forms of aggression. *Personality and Individual Differences*, 117, 66- 70.
- Erreygers, S., Pabian, S., Vandebosch, H; Baillien, E. Helping behavior among adolescent bystanders of cyberbullying: The role of impulsivity. *Learning and Individual Differences*, 2016, 48: 61- 67.
- Flexon, J.L; Meldrum, R.C Young, J.T.N; Lehmann, P.S. (2016). Low self-control and the dark triad: Disentangling the predictive power of personality traits on young adult substance use, offending and victimization. *Journal of Criminal Justice*, 46, 159- 169.
- Gámez-Guadix, M., Gini, G., & Calvete, E. (2015). Stability of cyberbullying victimization among adolescents: Prevalence and association with bully-victim status and psychosocial adjustment. *Computers in Human Behavior*, 53, 140–148.
- Garcia, D; & Sikström, S. (2014). The dark side of Facebook: Semantic representations of status updates predict the dark triad of personality. *Personality and Individual Differences*, 67, 92–96.
- Goodboy, A.K., Martin, M.M. (2015). The personality profile of a cyberbully: Examining the Dark Triad. *Computers in Human Behavior*, 49: 1- 4.

-
- Grieve, R., Indian, M., Witteveen, K., Tolan, G.A., & Marrington, J. (2013). Face-to-face or Facebook: Can social connectedness be derived online? *Computers in Human Behavior*, 29, 604–609.
- Gunthorsdottir, A., McCabe, K., & Smith, V. (2002). Using the machiavellianism instrument to predict trustworthiness in a bargaining game. *Journal of Economic Psychology*, 23, 49- 66.
- Gini, G., & Espelage, D.L. (2014). Peer victimization, cyberbullying, and suicide risk in children and adolescents. *JAMA: The Journal of the American Medical Association*, 312, 545–546
- Hare, R.D. (1991). *Psychopathy check list – Revised* (2nd ed.). Toronto: Multi-Health Systems
- Jonason, P.K; & Webster, G.D. (2010). The dirty dozen: A concise measure of the dark triad. *Psychological Assessment*, 22, 420- 432.
- Jones, D.N., & Paulhus, D.L. (2009). Machiavellianism. In M.R. Leary, & R.H. Hoyle (Eds.), *Individual differences in social behavior*. New York: Guilford.
- Jones, D.N., & Paulhus, D.P. (2010). Different provocations trigger aggression in narcissists and psychopaths. *Social Psychological and Personality Science*, 1(1), 12- 18.
- Jones, D.N; & Paulhus, d.P. (2011).The role of impulsivity in the dark Triad of personality. *Personality & Individual Differences*, 51, 679- 682.
- Jones, D.N., & Paulhus, D.L. (2011). Differentiating the dark triad within the interpersonal circumplex. In L. M. Horowitz & S. Strack (Eds.), *Handbook of interpersonal psychology* (pp. 249–269). New York: Guilford.
- Kokkinos, C.M, Voulgaridou, I. (2017). Relational and cyber aggression among adolescents: Personality and emotion regulation as moderators. *Computers in Human Behavior*, 68, 528- 537.
- Kowalski, C.M., Kwiatkowska, K., Kwiatkowska, M.M., Ponikiewska, K., Rogoza, R; Schermer, J. A. (2018). The Dark Triad traits and intelligence: Machiavellians are bright, and narcissists and psychopaths are ordinary. *Personality and Individual Differences*, 135, 1- 6.
- Lam L.T., Li, Y. (2013). The validation of the E-Victimisation Scale (E-VS) and the E-Bullying Scale (E-BS) for adolescents. *Computers in Human Behavior*, 29(1), 3-7.
- Lee, C., & Shin, N. (2017). Prevalence of cyberbullying and predictors of cyberbullying perpetration among Korean adolescents. *Computers in Human Behavior*, 68, 352- 358.

-
- Lenhart, A., Madden, M.; Smith, A., Purcell, K., Zickuhr, K., & Rainie, L. (2011). *Teens, Kindness and cruelty on social network sites*. Washington, DC: Pew Research Center.
- Lopes, B., Yu, H. (2017). Who do you troll and Why: An investigation into the relationship between the dark triad personalities and online trolling behaviours towards popular and less popular facebook profiles. *Computers in Human Behavior*, 77, 69- 76.
- Makri-Botsari, E; & Karagianni, G. (2014). Cyberbullying in Greek adolescents: The role of parents. *Procedi- Social and Behavioral Sciences*, 116: 3241- 3253.
- Malesza, M; & Ostaszewski, P. (2016). Dark side of impulsivity-Associations between the Dark Triad, self-report and behavioral measures of impulsivity. *Personality and Individual Differences*, 88, 197- 201.
- Maples, J.L., Miller, J.D., Wilson, L.F., Seibert, L.A., Few, L.R., & Zeichner, A. (2010). Narcissistic personality disorder and self-esteem: An examination of differential relations with self-report and laboratory-based aggression. *Journal of Research in Personality*, 44, 559–563.
- March, E., Grieve, R., Marrington, J., Jonason, P.K. (2017). Trolling on Tinder® (and other dating apps): Examining the role of the Dark Tetrad and impulsivity. *Personality and Individual Differences*, 110, 139-143.
- Modecki, K.L., Minchin, J., Harbaugh, A.G., Guerra, N.G., & Runions, K.C. (2014). Bullying prevalence across contexts: A meta-analysis measuring cyber and traditional bullying. *Journal of Adolescent Health*, 55(5), 602-611.
- Moeller, F.G., Barratt, E.S., Dougherty, D.M., Schmitz, J.M., & Swann, A.C. (2001). Psychiatric aspects of impulsivity. *American Journal of Psychiatry*, 158, 1783–1793.
- Okada, R. (2010). The relationship between vulnerable narcissism and aggression in Japanese undergraduate students. *Personality and Individual Differences*, 49, 113-118.
- Pabian, S; Backer, C.J.S; Vandebosch, H. (2015). Dark Triad personality traits and adolescent cyber-aggression. *Personality and Individual Differences*, 75: 41- 46.
- Paulhus, D.L; & Williams, K.M. (2002). The Dark Triad of personality: Narcissism, Machiavellianism, and psychopathy. *Journal of Research in Personality*, 36, 556–563.
- Peeters, M; Cillessen, A.H.N; Scholte, R.H.J. (2010). Clueless or powerful? Identifying subtypes of bullies in adolescents. *Journal of Youth and Adolescents*, 39(9):1041-52
-

- Raskin, R.N., & Terry, H. (1988). A principal-components analysis of the narcissistic personality inventory and further evidence of its construct validity. *Journal of Personality and Social Psychology*, 54, 890- 902.
- Reidy, D.E., Foster, J.D., & Zeichner, A. (2010). Narcissism and unprovoked aggression. *Aggressive Behaviour*, 36, 414-422
- Ryckman, R.M., Thornton, B., & Bulter, J.C. (1994). Personality correlates of the hypercompetitive attitude scale: Validity tests of Horney's theory of neurosis. *Journal of Personality Assessment*, 62, 84- 94.
- Snyman, R., Loh, J. (2015). Cyberbullying at work: The mediating role of optimism between cyberbullying and job outcomes. *Computers in Human Behavior*, 53, 161- 168.
- Van Cleemput, K., Vandebosch, H., & Pabian, S. (2014). Personal characteristics and contextual factors that determine "helping", "joining in", and "doing nothing" when witnessing cyberbullying. *Aggressive Behavior*, 40, 383e396.
- Van Geel, M., Vedder, P. & Tanilon, J. (2014) Relationship between peer victimization, cyberbullying, and suicide in children and adolescents: A meta-analysis. *JAMA Pediatrics*, 168, 435-442.
- Vazire, S., & Funder, D.C. (2006). Impulsivity and the self-defeating behavior of narcissists. *Personality and Social Psychology Review*, 10, 154-165.
- Vigil-Colet, A; Morales-Vives, F. (2005). How impulsivity is related to intelligence and academic achievement. *The Spanish Journal of Psychology*, 8(2): 199- 204.
- Vieno, A., Gini, G., & Santinello, M. (2011). Different forms of bullying and their association to smoking and drinking behavior in Italian adolescents. *Journal of School Health*, 81, 393-399.
- Wink, P. (1991). Two faces of narcissism. *Journal of Personality and Social Psychology*, 61, 590- 597.
- Ybarra, M.L., Mitchell, K.J., Wolak, J. and Finkelhor, D. (2006) Examining Characteristics and Associated Distress Related to Internet Harassment: Findings from the Second Youth Internet Safety Survey. *Pediatrics*, 118, 1169-1177.